

ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อประชาชน

ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

A Study of Belief in Kamma in Theravāda Buddhism of people in Muangprai sub-district, Selaphum district, Roi-Et province

พระครูปริยัติวรคุณ

Phrakru Pariyativorakun

พระครูวาปีจันทคุณ

Phrakru Wapee Chanthakun

พระอธิการสมหมาย อตถสิทโธ

Phra Athikaran Sommai Atthasittho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Sangha College

E-mail: Sosomma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) อิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 ระดับ คือ 1)ระดับสังสารวัฏ 2) ระดับกำหนดจริยธรรมศีลธรรม โดยมีความเชื่อมโยงกับศรัทธา 4 ส่วนแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมี 3 แนวคิด คือ 1) เป็นแนวทางอธิบายความหลากหลายของคนในสังคม 2) เป็นแนวทางอธิบายการเลื่อนชั้นทางสังคม 3) เป็นแนวทางเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมอื่นในพุทธศาสนา ส่วนอิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมี 4 ประเด็น คือ 1) ความเชื่อเรื่องชาติภพเหมือนระบบขนส่งเชื่อมต่อกกรรม 2) ความเชื่อเรื่องกรรมส่งผล 3) ความเชื่อเรื่องชดใช้กรรมด้วยการทำบุญทำทาน 4) ความเชื่อว่าการกรรมเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ: อิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรม, พระพุทธศาสนาเถรวาท, อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

The article aims 1) to study the concept and belief of Kamma in Theravāda Buddhism; 2) to study the concept and belief of Kamma of people in Muangprai sub-district, Selaphum district, Roi-Et province; 3) to study the influence of belief in Kamma of people in Muangprai sub-district, Selaphum district, Roi-Et province. It was found that the concept and belief of Kamma in Theravāda Buddhism can be divided into 2 levels: 1) Samsaravata level, 2) Moral and Ethical level that related to the faith (saddha 4). However, for the concept belief of Kamma of people in Muangprai sub-district Selaphum district Roi-Et province, there

are 3 concepts: 1) the guideline to explain the variety of social mankind, 2) the guideline in explaining the promotion of social levels, 3) the guideline to connect the other principle of Buddha-Dhamma in Buddhism. Furthermore, the belief of Kamma of people in Muangprai sub-district Selaphum district Roi-Et province, there are 4 aspects: 1) the belief of former life and previous existence as it functions like transportation linking to kamma, 2) the belief of collection, 3) the belief of indemnity by making the merit, 4) the belief in holy place of kamma.

Keywords: influence of belief in Kamma, Theravāda Buddhism, Selaphum district, Roi-Et province

บทนำ

พุทธศาสนาเป็นศาสนากรรมวาที เน้นสอนเรื่องกรรมหรือการกระทำเป็นพิเศษ กล่าวคือ สอนให้เชื่อเรื่องกรรมหรือการกระทำ เป็นศาสนาว่าด้วยเหตุและผล ผู้ที่มีศรัทธาสามารถนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดปัญญาได้ ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่ในสามัญสำนึกของมนุษย์ทุกคน และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกมา ความเชื่อเป็นสิ่งดลบันดาลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาให้รูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำไปถึงจุดหมายที่วางไว้ ความเชื่อจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนเป็นอย่างยิ่ง พฤติกรรมที่แสดงออกมามีลักษณะนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรม กรรมจึงเกิดจากศรัทธาเป็น พื้นฐาน พฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงนำไปสู่การกำหนดค่านิยมและวิถีชีวิตของคนในสังคม ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ซึ่งมีหลักความเชื่อที่ว่าบุคคลทำกรรมดีย่อมได้รับผลที่ดี หรือทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลที่ชั่วตอบแทนเช่นเดียวกัน ดังเช่นพระพุทธพจน์ที่ “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อม ได้รับผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว” (อง.ติก. (ไทย) 27/144/103) ซึ่งคำว่า กรรมนั้น เป็น คำกลาง ๆ ไม่ดี ไม่ชั่ว เป็นเพียงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ดังเช่นพระพุทธพจน์ที่ว่า “เจตนาห ภิกขเว กम्म วทามิ” (อง.ติก. (บาลี) 22/63/395) แปลความว่า ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลจงใจแล้ว จึงกระทำ ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ แสดงออกมาทางกาย ทางวาจาและทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด เพราะไม่มีใจหรือเจตนาแล้วนั้น กายและวาจาไม่อาจทำได้ เนื่องจากใจหรือเจตนาเป็นตัว สั่งการให้ทำซึ่งกรรมไม่ได้หมายเอาเฉพาะกรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีต แต่หมายเอากรรมดีและกรรมชั่วที่ ทำไว้ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย แต่ถ้าเป็นการกระทำ จะทำเมื่อไรหรือเวลาไหน ไม่ว่าจะในอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตก็ตาม การกระทำนั้นก็จัดเป็นกรรมทั้งสิ้น

พระธรรมปิฎก (2544) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกรรมไว้ในหนังสือเรื่องกรรมของชาวพุทธ “ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง” พอสรุปได้ว่า ถ้าชาวพุทธตั้งอยู่ในหลักที่ถูกต้องแล้ว ก็จะเชื่อในเรื่องกรรมหวังผลจากกรรม คือหวังผล จากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตนโดยใช้สติปัญญาพิจารณาตามเหตุตามผล ซึ่งจะทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองได้ไม่มัวมาตื่นขวามงคล ทำให้ต้องเสียเวลาซึ่งหาประโยชน์อันใดมิได้เสียเวลาพัฒนาตนเองไปกับการหวังพึ่งปัจจัยจากภายนอก ความเชื่อเรื่องกรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับความเป็นชาวพุทธ หากเราจะเชื่ออะไรเป็นพิเศษออกไปโดยไม่มี ความหนักแน่นในการทำ ความดี โดยนั่งคอยนอนคอยโชค หวังผลจากการดลบันดาลเท่านั้น ก็เป็นอันว่า ขัดต่อความเชื่อใน เรื่องกรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำเมื่อไม่ได้ผลดังที่รอ การคอยก็คือการสูญเปล่านั้นเอง คำในพระพุทธศาสนาสามารถอธิบายเรื่องกรรมและความเชื่อเรื่องกรรมได้ มีระบบความเชื่อที่ประกอบด้วย ปัญญา กล่าวคือเชื่อด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาหา

เหตุผล จึงเป็นเหตุให้พุทธศาสนาแตกต่างจากศาสนาอื่น สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ พระพุทธศาสนาจึงหมายถึงวิถีแห่งชีวิต อันเป็นระบบแห่งการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า Way of life

ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องกรรมมีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่น นั่นคือ ความเชื่ออันประกอบด้วย เหตุผล เรียกว่า ศรัทธา 4 ประการ ซึ่งพุทธศาสนิกชน (2545) อธิบายไว้ว่า 1) กัมมสัทธา คือ ความเชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ยอมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่าและ เชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจหรืออนอนคอยโชค เป็นต้น 2) วิปากสัทธา คือ เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดี จาก กรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว 3) กัมมัสสกตาสัทธา คือ เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน 4) ตถาคตโพธิสัทธา คือ เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตน ด้วยดีก็สามารถเขาถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิ์หลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

จากข้างต้น พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเรื่องกรรม และให้ความสำคัญหลักกรรม เนื่องจากกรรมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ กรรมยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม บุคคลจะมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้าหรือไม่ จะสุขหรือทุกข์นั้น มีผลมาจาก การกระทำหรือกรรมของตนทั้งนั้น หากไม่มาจากการกระทำของผู้อื่นหรือสิ่งอื่นไม่ กรรมเกิดจากการ กระทำของตนเอง หากไม่มีใครมา กำหนดไม่ ซึ่งแต่เดิมสังคมไทยได้มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องกรรม ให้ เชื่อในกฎแห่งกรรม ยกย่องคนดีมีคุณธรรม แต่ปัจจุบันสังคมไทยได้มีค่านิยมที่เปลี่ยนไป ความสำคัญ เรื่องกรรมจึงมีน้อยลง เนื่องจากวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยความเจริญด้าน วัตถุเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อวิถีชีวิตการเป็นอยู่ จึงทำให้ ค่านิยมแต่เดิมเปลี่ยนไป กลายเป็นสังคมบริโภคนิยมและ วัตถุนิยมดังเช่นคำที่ว่า สังคมไทยปัจจุบันได้ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว หากได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ สุขที่แท้จริงของคนไทยไม่ คนนิยมวัตถุหรือวัตถุนิยม ถึงแม้ว่าความเชื่อ เรื่องกรรมในสังคม ปัจจุบันจะจางหายไปบ้าง แต่ยังถือว่าความเชื่อเรื่องกรรมมีอิทธิพลต่อการดำเนิน ชีวิตประจำวันของ คนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงยังคงมีสำนวนไทยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรม ที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวคิดเรื่อง กรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรม และอิทธิพลความเชื่อเรื่อง กรรมที่มีต่อประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ และศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ อีกทั้งมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการ โดยมีขั้นตอนการและแบบแผนวิธีการดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนกำหนดกรอบในการวิจัย
 - ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้
 - 1.1 ด้านเนื้อหา
 - 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้าน
 - 2) ศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ
 - 3) ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ
 - 2. ขั้นตอนออกแบบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แบบเชิงวิเคราะห์โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

 - 1) วิเคราะห์ตีความ และแสดงเหตุผลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัย ตามอุปนัยวิธี (Inductive method)
 - 2) สรุป เขียนรายงานการวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 3. ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสาร

ด้านแหล่งข้อมูล

 - 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย พร้อมด้วยอรรถกถาฎีกา เป็นหลัก
 - 2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ ศึกษา ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือและตำราวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - 3) รวบรวมความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จำนวน 30 คน
 - 4. ขั้นการสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้น จากนั้นสร้างเครื่องมือวิจัย และนำเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามจริง

 5. ขั้นการเก็บข้อมูลภาคสนาม
 6. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
 7. ขั้นเรียบเรียงและเขียนวิทยานิพนธ์
 - 8.
- 4. สรุปผลการวิจัย**

จากการวิเคราะห์ ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอสกลภูมิ มีผลการวิจัยดังนี้

แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 ระดับ คือ 1)ระดับสังสารวัฏ โดยสื่อความหมายถึงการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ที่ต้องชดใช้กรรม เพราะการกระทำที่สืบเนื่องในวัฏสงสาร นั้นหมายความว่ามนุษย์ไม่ได้บรรลุนิพพานระดับหลุดพ้น 2)ระดับกำหนดจริยธรรมศีลธรรม กล่าวคือ กรรมเป็นวิธีการแสดงเหตุผลเพื่อเป็นพื้นฐานให้ใช้จริยธรรมศีลธรรมเป็นเครื่องมือ หรือแนวทางกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ให้ออกนอกกลุ่มออกทาง โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ กรรมดี และกรรมชั่ว ทั้งนี้ ระดับกำหนดจริยธรรมศีลธรรมมีความเชื่อมโยงกับศรัทธา 4 โดย) กัมมสัทธา คือ ความเชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจอนหรืออนาคตโยชค เป็นต้น 2) วิปากสัทธา คือ เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีจาก กรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว 3) กัมมัสสกตาสัทธา คือ เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน 4) ตถาคตโพธิ สัทธา คือ เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิ์หลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

ส่วนแนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมี 3 แนวคิด คือ 1) เป็นแนวทางอธิบายความหลากหลายของคนในสังคม โดยอธิบายที่มาของพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความหลากหลายว่ามีกรรมเป็นเครื่องจำแนก และเป็นพุทธจิตวิทยาให้ยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม โดยความเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกัน 2) เป็นแนวทางอธิบายการเลื่อนชั้นทางสังคม โดยอธิบายว่าคนในสังคมเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมได้ อันเนื่องมาจากกรรมดีและกรรมชั่ว เช่น การทำความดีช่วยเหลือสาธารณประโยชน์กับชุมชน กรรมดีถึงพร้อม ก็ทำให้ถูกสลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลที่ 1 3) เป็นแนวทางเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมอื่นในพุทธศาสนา กล่าวคือ กรรมเกี่ยวข้องกับเรื่องบาป บุญ บารมี โดยตรง การทำความดีเรียกว่า ทำบุญ ทำชั่วเรียกว่า ทำบาป ดังนั้นความเข้าใจเรื่องกรรมที่สัมพันธ์กับบุญของคนในชุมชนนี้ ขอบข่ายความหมายจึงแคบเข้ามาเป็นเรื่องของการทำทาน คือ การให้วัสดุสิ่งของ หรือ การทำบุญในงานมงคล งานอวมงคล งานบุญประเพณี งานบุญฮีดลีสอง ส่วนบารมีก็สัมพันธ์กับกรรม คือ ผู้ที่นั้นไม่มีกรรมบดบัง บุญจึงแสดงผลที่แจ่มชัด ส่งผลให้สิ่งที่คุณคุณใดบุคคลหนึ่งสั่งสมมา ทำให้บุคคลนั้นเป็นใหญ่ได้ หรือมีอำนาจในทางบวกได้

ส่วนอิทธิพลความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อประชาชนตำบลเมืองไพร อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมี 4 ประเด็น คือ 1) ความเชื่อเรื่องชาติภพเหมือนระบบขนส่งเชื่อมต่อกกรรม กล่าวคือ กรรมส่งต่อเชื่อมโยง หรือเปรียบเทียบได้ว่า การส่งไปรษณีย์ การทำกรรมดีในที่นี้ คือ การทำบุญส่งไปเก็บไว้เพื่อใช้ในชาติหน้า และหากผู้นั้นปรารถนาในกรรมดีหรือบุญก็จะส่งไปไว้เป็นของตนเองและสำเร็จตามปรารถนา 2) ความเชื่อเรื่องกรรมสั่งสม กล่าวคือ กรรมดี และกรรมชั่วเป็นสิ่งสะสมไว้เป็นเสบียง เพื่อเป็นพื้นฐานให้บุคคลในจำแนกการเกิดใหม่ในชาติภพใหม่ 3)ความเชื่อเรื่องชดใช้กรรมด้วยการทำบุญทำทาน กล่าวคือ ความเชื่อนี้เป็นลักษณะพุทธจิตวิทยาเพื่อการหาทางออกของมนุษย์เมื่อเกิดความคับข้องใจ ตลอดจนเกิดความรู้สึกผิด เกิดหิริ โอตตัปปะ ย่อมใช้แนวทางชดเชยกรรมชั่ว ด้วยการทำความดีที่เป็นรูปธรรม หรือสิ่งที่จับต้องได้ เช่น การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การทำบุญกับบรรพชิต เป็นต้น 4) ความเชื่อที่ว่ากรรมเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง กรรม

เป็นพื้นที่เฉพาะที่บันดาลผลให้เกิดความทุกข์ หรือความสุขได้ เช่น เมื่อบุคคลประกอบกรรมดีย่อมได้รับความสุข แต่หากบุคคลประกอบกรรมชั่วย่อมได้รับความทุกข์

5. อภิปรายผล

1) แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 ระดับ คือ 1)ระดับสังสารวัฏ โดยสื่อความหมายถึงการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ที่ต้องชดใช้กรรม เพราะการกระทำที่สืบเนื่องในวัฏสงสาร นั้นหมายความว่ามนุษย์ไม่ได้บรรลุนิพพานระดับหลุดพ้น 2)ระดับกำหนดจริยธรรมศีลธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาพิเชษฐ์ ธีรว โส (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาท ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน” เรื่องบทบาทของกรรมที่มีต่อมวลมนุษยชาติเอาไว้เป็นข้อคิดว่า หลัก คาสอนทาง พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับกฎแห่งเหตุผล และสอดคล้องกับกฎศีลธรรมตามหลักสากล คำสอนของ พระพุทธเจ้าล้วนเต็มไปด้วยเหตุผลทั้งหมด เรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมเป็นเรื่องที่เร้นลับหรือ สับสนยากที่จะเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้งด้วยปัญญาชั้นโลกียะได้ จะต้องใช้ปัญญาอันสุขุมรอบคอบเป็น เครื่องพิจารณาจึงจะเห็นได้ว่า ชีวิตของปวงสัตว์ทั้งมวล ล้วนตกอยู่ใต้กฎแห่งกรรม ตั้งแต่เกิดจนกระทั่ง ตาย ชีวิตของสรรพสัตว์อยู่ภายใต้กรรมลิขิตของตนเอง กล่าวคือท ำเช่นใดย่อมได้รับเช่นนั้น กรรมเป็น ของเฉพาะตน พระพุทธศาสนาจึงถูกขนานนามว่า เป็นกรรมวาที ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์ทั้งหลายมี กรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นก าเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจ ำแนกสัตว์ให้เลยและประณีตได้

2) แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมของประชาชน ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมี 3 แนวคิด คือ 1) เป็นแนวทางอธิบายความหลากหลายของคนในสังคม โดยอธิบายที่มาของพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความหลากหลายว่ามีกรรมเป็นเครื่องจำแนก และเป็นพุทธจิตวิทยาให้ยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม โดยความเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกัน 2) เป็นแนวทางอธิบายการเลื่อนชั้นทางสังคม โดยอธิบายว่าคนในสังคมเปลี่ยนแปลงสภาพและบทบาททางสังคมได้ อันเนื่องมาจากกรรมดีและกรรมชั่ว สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระอุทัย จิรธมโม (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท และปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน” พอสรุปได้ว่า ความแน่นอนของกรรม นักศึกษาธรรมะที่กล่าวว่า เป็นกฎธรรมชาตินั้น มั่นก ำไปเทียบกับความแน่นอนของพืช กล่าวคือ พืช พันธุ์ใดก็ตามเมื่อปลูกลงไปในดินแล้ว ก็จะผลิติดอกออกผลมาเป็นพันธุ์เดิมของตน โดยสิ่งแวดล้อมไม่ สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นพันธุ์อื่นไปได้กรรมก็เช่นเดียวกัน เมื่อท ำไปแล้วทั้งดีและชั่ว สิ่งแวดล้อม หรือกาลเวลา ไม่สามารถเปลี่ยนกรรมดีให้เป็นกรรมชั่ว และกรรมชั่วให้เป็นกรรมดีได้

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพิเชษฐ ธีรว โส (ดอกรัก). (2534). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุทัย จิรธมโม (เอกสะพัง). (2543). *ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท และปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยในปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2545). *ท่านพุทธทาสกับการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.